REGIONALNE OBSERWATORIUM TERYTORIALNE
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

DEPARTAMENT STRATEGII I ROZWOJU
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO W LUBLINIE

LUBLIN, STYCZEŃ 2026

Przygotowane przez Departament Strategii i Rozwoju niniejsze opracowanie ma na celu określenie ramowych zasad funkcjonowania oraz zakresu działalności Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego Województwa Lubelskiego (ROT WL).

Prowadzenie polityki regionalnej wymaga posiadania wiarygodnych informacji oraz wiedzy o sytuacji, procesach i zjawiskach zachodzących w gospodarce regionu i jej otoczeniu. Jest to niezbędny element dla rozwijania i stosowania wysokich standardów w zarządzaniu i realizacji polityki regionalnej. Podejmowanie decyzji w zakresie kształtowania i realizacji polityki regionalnej powinno być oparte na rzetelnych i wiarygodnych informacji nt. sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, efektywności i skuteczności realizowanych działań oraz aktualnych i przewidywanych potrzeb społecznych i gospodarczych.

Dla realizacji tego założenia wymagane jest funkcjonowanie odpowiedniego zaplecza i systemu analitycznego, przejrzystego i sprawnego systemu monitorowania oraz ewaluacji polityki regionalnej. Takim celom służyć ma Regionalne Obserwatorium Terytorialne Województwa Lubelskiego, którego ramy funkcjonowania określa niniejszy dokument.

Dyrektor
Departamentu Strategii i Rozwoju

Bogdan Kawałko

Lublin, styczeń 2026 r.

SPIS TREŚCI

I. ISTOTA ROT 3
II. PRZESŁANKI POWSTANIA ROT 3
III. FUNKCJA ROT WL 4
IV. STRUKTURA ROT WL 5
V. ZADANIA ROT WL 10
VI. MOŻLIWOŚĆ ROZWOJU ROT WL 13

I. ISTOTA ROT

Regionalne Obserwatorium Terytorialne (ROT) to system współpracy i wymiany informacji, którego celem jest gromadzenie, analiza danych i monitoring rozwoju regionu. ROT pełni funkcję diagnostyczno-analityczną i dostarcza wiedzę niezbędną do podejmowania strategicznych decyzji przez Zarząd Województwa, kształtujący regionalną politykę rozwoju.

II. PRZESŁANKI POWSTANIA ROT

Idea utworzenia regionalnych obserwatoriów terytorialnych została po raz pierwszy wskazana w ***Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*** (KSRR)[1]. KSRR była pierwszym dokumentem strategicznym, w którym uwzględniono konieczność stworzenia systemu monitorowania procesów rozwojowych i efektów realizacji polityk. Zgodnie z jej zapisami, utworzone w każdym regionie, obserwatoria rozwoju terytorialnego miały stać się **podstawowym elementem systemu monitorowania i ewaluacji polityki regionalnej**. Spójność tego sytemu na poziomie krajowym miało zapewniać Krajowe Obserwatorium Terytorialne (KOT).

Nowe uwarunkowania formalno-prawnego określone w nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju tj. ***Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020*** *(z perspektywą do 2030 r.)* [2] , zaktualizowanej ***Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*** [3] utrzymały rolę regionalnych obserwatoriów terytorialnych jako **ogniw budowania systemu analitycznego w układzie sieciowym**. W obu dokumentach, rola i zadania Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych oraz Krajowego Obserwatorium Terytorialnego zostały podkreślone, jako niezbędne elementy w zakresie zapewnienia **spójnego systemu analityczno-monitoringowego polityki regionalnej**. Jednym z podstawowych efektów tej współpracy była coroczna publikacja *Przeglądu*

[1] Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r.
[2] Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.
[3] Aktualizacja przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.

regionalnego, przygotowywanego przez KOT przy współudziale wszystkich ROT-ów. Ostatnie opracowanie zostało wydane w 2019 r.

Aktualnie poszczególne regionalne obserwatoria terytorialne nie mają jednej standardowej struktury ani zestawu parametrów badawczych, a ich działanie jest zróżnicowane w zależności od regionu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SRWL 2030) **zdefiniowała** ROT WL jako **formę współpracy** pomiędzy Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego w Lublinie, wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi i Urzędem Statystycznym w Lublinie. Funkcję koordynatora pełni komórka UMWL w Lublinie właściwa ds. polityki regionalnej[4].

Ramy organizacji monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (ROM SRWL 2030) określiły schemat współpracy instytucjonalnej z wykorzystaniem ROT WL jako **płaszczyzny wymiany informacji** służącej monitorowaniu zmian społeczno-gospodarczych w województwie.

W tym kontekście ROT WL definiowany jest jako system pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania informacji dotyczących istotnych aspektów rozwoju regionu, szczególnie w kontekście określonych w SRWL 2030 celów rozwojowych.

ROT WL stanowi też merytoryczne wsparcie analityczne dla organów samorządu w procesie kształtowania polityki rozwoju regionu, m.in. organizując spotkania z przedstawicielami samorządu i uczestnikami ROT.

III. FUNKCJA ROT WL

Regionalne Obserwatorium Terytorialne stanowi **system i model współpracy** umożliwiający sprawne zarządzanie informacją na rzecz przygotowania i realizacji regionalnej polityki rozwoju przy zachowaniu pełnej autonomii oraz wykorzystaniu kompetencji wszystkich uczestników procesu.

[4] Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (uchwała nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r.), str. 113.

Głównym celem ROT WL jest **wspomaganie ZWL** w procesie zarządzania rozwojem województwa, przy wykorzystaniu systemu monitorowania procesów społeczno-gospodarczych oraz wybranych interwencji publicznych w regionie. Wykorzystując różnorodność zasobów i możliwości analitycznych poszczególnych partnerów, ROT WL integruje wiedzę na temat regionu, monitoruje zmiany zachodzące w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej z uwzględnieniem zróżnicowań wewnątrzregionalnych, identyfikuje zjawiska i procesy wpływające na rozwój województwa. Na podstawie zebranych i przetworzonych danych dostarcza informacji wspomagających dla Zarządu Województwa.

Regionalne Obserwatorium Terytorialne pełni zatem wiele funkcji, wśród których do najważniejszych należą:

- **gromadzenie i udostępnianie** informacji oraz wiedzy związanej z rozwojem województwa lubelskiego,
- **monitorowanie** stopnia realizacji programów polityki spójności i innych interwencji publicznych,
- **zwiększanie wymiany informacji** między specjalistami w różnych dziedzinach,
- **dostarczanie wiedzy** o regionie, która ma prowadzić do podejmowania trafniejszych decyzji.

IV. STRUKTURA ROT WL

Za koordynację prac ROT WL odpowiada Departament Strategii i Rozwoju UMWL (Oddział Monitorowania i Analiz Strategicznych), który dążąc do osiągnięcia postawionych celów, w sposób ścisły i systemowy współpracuje głównie z Urzędem Statystycznym w Lublinie, a także z wybranymi departamentami UMWL i wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi. Idea ROT WL jest związana z kompetencjami przedmiotowego departamentu oraz realizowanymi przez niego działaniami związanymi z programowaniem i monitorowaniem polityki rozwoju.

Stała współpraca w ramach ROT WL opiera się przede wszystkim na bezpośrednim, operacyjnym kontakcie z **Urzędem Statystycznym w Lublinie** (i działającym w jego strukturze Lubelskim Ośrodkiem Badań Regionalnych), odpowiedzialnym w szczególności za dostarczanie wiarygodnych, rzetelnych, niezależnych oraz wysokiej jakości informacji statystycznych na temat stanu i zmian zachodzących w społeczeństwie, gospodarce i środowisku naturalnym.

Ponadto ROT WL w zależności od potrzeb informacyjnych kreuje kontakty z różnymi organizacjami dysponującymi danymi nt. regionu, co pozwala na wykorzystanie posiadanych przez nie zasobów informacyjnych. Bazy informacyjne ROT obejmują przede wszystkim zasoby:

- **departamenty i komórki UMWL w Lublinie**, w ramach których zidentyfikowane już posiadane informacje, obejmujące takie obszary jak:
  - gospodarka (eksport, inwestorzy, rejestr stref przemysłowych),
  - środowisko (Baza Danych Odpadowych),
  - rolnictwo (Lista Produktów Tradycyjnych),
  - geodezja (Regionalna Infrastruktura Informacji Przestrzennej Województwa Lubelskiego – RIIP WL),
  - planowanie przestrzenne (Audyt Krajobrazowy Województwa Lubelskiego wraz z Geoportalem – narzędziem umożliwiającym dostęp do danych przestrzennych oraz powiązanych z nimi formularzy dla poszczególnych krajobrazów),
- **Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie** (dane dotyczące rynku pracy),
- **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie** (informacje z zakresu polityki społecznej),
- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie** (informacje dotyczące wdrażania programów służących między innymi ochronie: powietrza, wód i gospodarki wodnej, ziemi i gospodarki odpadami oraz przyrody),
- **urzędy administracji rządowej**, w tym m.in. poszczególne Ministerstwa, ARMIR w Lublinie,
- **służby mundurowe** w tym m.in.: Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie, Nadbużański Oddział Straży Granicznej,
- **inne podmioty** (instytucje otoczenia biznesu, jednostki naukowe, jednostki sektora pozarządowego).

Rys 1. Schemat funkcjonalny ROT WL

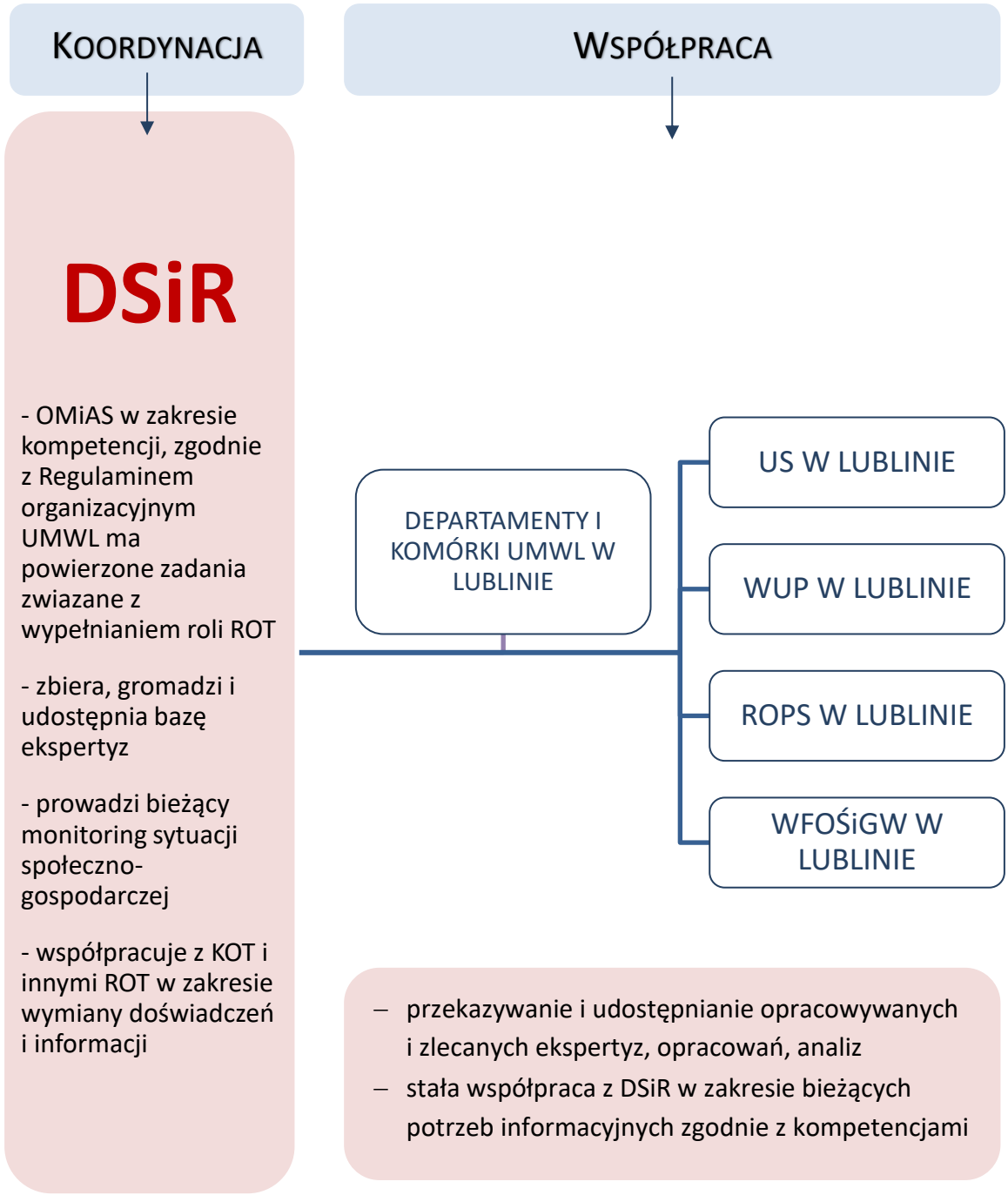

W zależności od zapotrzebowania ROT WL może zapraszać do współpracy poszczególne jednostki dysponujące użytecznymi informacjami z zakresu rozwoju regionalnego.

Struktura ROT WL zakłada uczestnictwo poszczególnych jednostek w zakresie zdefiniowanym przez zorganizowany obieg informacji. Poszczególne podmioty angażują się w wymianę danych specjalistycznych, które wypełniają lukę informacyjną w procesie kreowania polityki rozwoju regionalnego.

Realizując swoją funkcję, ROT WL opiera się na źródłach danych, które obejmują w szczególności:

- istniejące bazy danych i informacji statystycznych i pozastatystycznych:
  - międzynarodowych, w tym np.: Eurostat, OECD,
  - krajowych, w tym np. GUS; SL2021, Otwarte Dane, Geoportal,
  - innych np.: baz danych instytucji partnerskich, lokalnych baz informacji itp.
- publikacje statystyczne oraz opracowania obejmujące informacje ze źródeł pozastatystycznych,
- efekty zrealizowanych projektów badawczych, raportów ewaluacyjnych, opracowań tematycznych, analiz, ekspertyz dotyczących regionu,
- analizy doraźne.

Uzupełnieniem wyżej wymienionych źródeł, w przypadku braku dostępu do danych, są ewentualne analizy i badania zamawiane.

Rys. 2 Główne źródła danych ROT WL

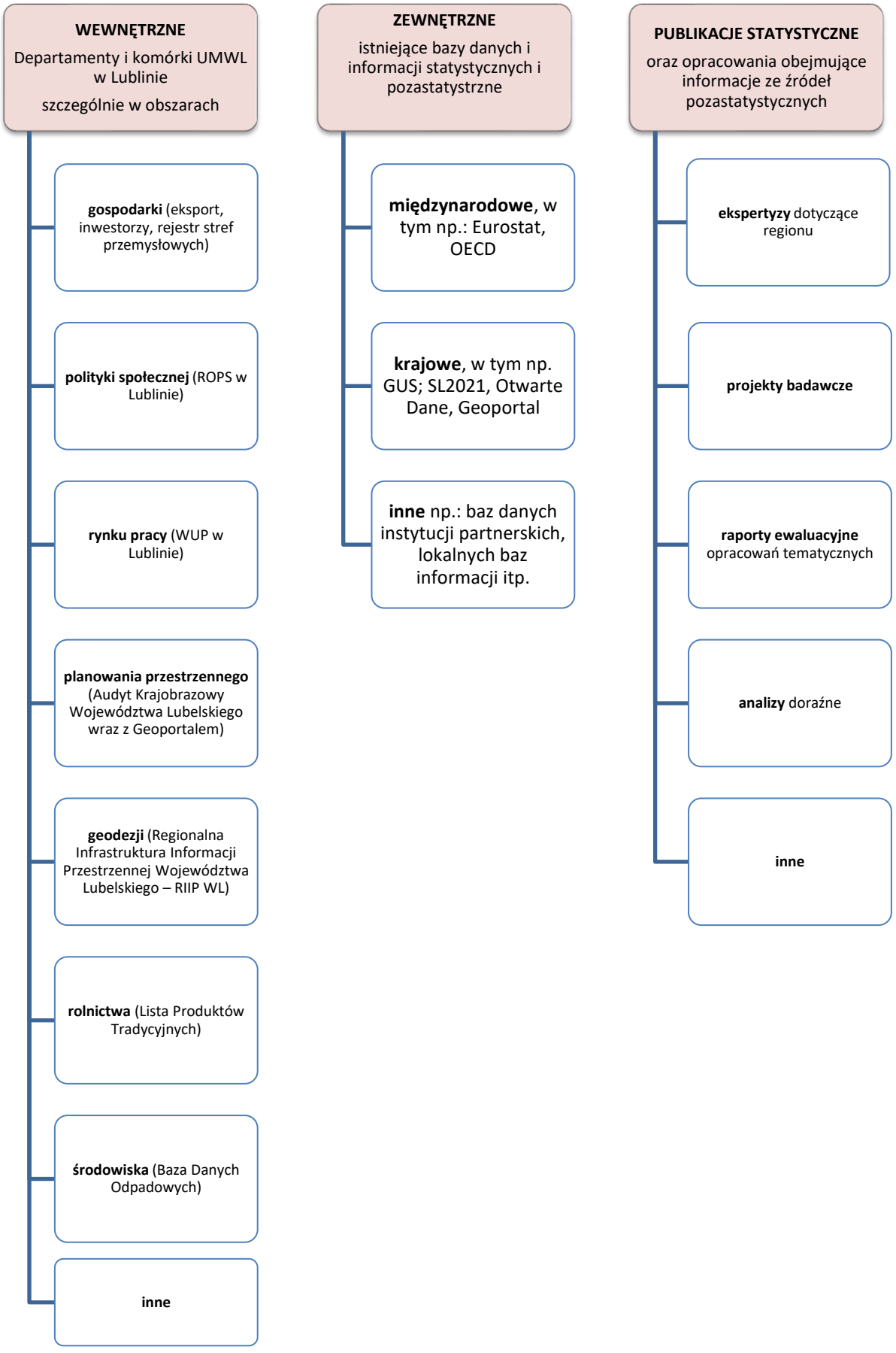
WEWNĘTRZNE
Departamenty i komórki UMWL w Lublinie
szczególnie w obszarach
gospodarki (eksport, inwestorzy, rejestr stref przemysłowych)
polityki społecznej (ROPS w Lublinie)
rynku pracy (WUP w Lublinie)
planowania przestrzennego (Audyt Krajobrazowy Województwa Lubelskiego wraz z Geoportalem)
geodezji (Regionalna Infrastruktura Informacji Przestrzennej Województwa Lubelskiego – RIIP WL)
rolnictwa (Lista Produktów Tradycyjnych)
środowiska (Baza Danych Odpadowych)
inne
ZEWNĘTRZNE
istniejące bazy danych i informacji statystycznych i pozastatystrzne
międzynarodowe, w tym np.: Eurostat, OECD
krajowe, w tym np. GUS; SL2021, Otwarte Dane, Geoportal
inne np.: baz danych instytucji partnerskich, lokalnych baz informacji itp.
PUBLIKACJE STATYSTYCZNE
oraz opracowania obejmujące informacje ze źródeł pozastatystycznych
ekspertyzy dotyczące regionu
projekty badawcze
raporty ewaluacyjne opracowań tematycznych
analizy doraźne
inne

V. ZADANIA ROT WL

Wszelkie zadania, realizowane przez ROT WL opierają się na dostarczaniu rzetelnej wiedzy analitycznej wspierającej zarządzanie regionem, jako obowiązkowego elementu systemu monitorowania polityki rozwoju na szczeblu regionalnym, do których w szczególności należą:

- **proces monitorowania SRWL 2030:**
  - przygotowanie merytorycznego wkładu do *Raportu Monitoringowego SRWL 2030*, *Raportu o stanie województwa lubelskiego* przez uczestników ROT WL,
  - opracowanie w/w dokumentów przez DSiR UMWL,
  - przekazywanie przez uczestników ROT WL opracowanych raportów monitoringowych z dokumentów strategicznych i operacyjnych,
- **monitoring polityk publicznych:**
  - opracowanie cyklicznego *Raportu Fundusze Europejskie w województwie lubelskim*,
  - bieżący monitoring poziomu realizacji projektów realizowanych w ramach Polityki Spójności,
- **przygotowanie materiałów diagnostycznych** służących opracowaniu dokumentów o charakterze strategicznym, operacyjnym itd.
  - wymiana danych między uczestnikami ROT WL,
  - analiza projektów dokumentów diagnostycznych,
  - przekazanie przez uczestników dokumentów strategicznych, operacyjnych,
- **przygotowywanie materiałów analitycznych** na temat sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej,
  - przekazywanie do ROT WL sporządzonych materiałów i opracowań tematycznych,
  - przygotowywanie bieżących analiz i opracowań nt. sytuacji regionu,
- **pozyskiwanie danych i ich przetwarzanie** oraz organizacja i prowadzenie zbioru informacji, będących wynikiem współpracy w ramach ROT WL,
  - baza opracowanych dokumentów diagnostycznych,
  - repozytorium opracowanych i planowanych do sporządzenia analiz, ekspertyz itd.

  (*Wykaz opracowań i ekspertyz tematycznych przygotowanych w danym roku oraz planowanych do realizacji w roku następnym*),
- **współdziałanie** z jednostkami spoza struktury ROT WL odpowiedzialnymi za monitorowanie i ewaluację polityk publicznych.

Aby zapewnić pozyskanie niezbędnych, miarodajnych informacji umożliwiających realizację przyjętych zadań i ich wykorzystanie w procesie opracowywania dokumentów niezbędnych w kontekście potrzeb monitoringowych SRWL 2030, działalność ROT WL opiera się na określonych zasadach, tj.:

- **zróżnicowany sposób przedstawiania informacji:**
  - stałość dostępu do aktualnej informacji dotyczącej stanu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa lubelskiego,
  - cykliczność:
    - określone okresy czasowe przygotowywania zestawu informacji właściwych dla monitorowania strategicznych celów rozwoju społeczno-gospodarczego,
    - coroczne przygotowywanie sprawozdania z działalności Zarządu Województwa Lubelskiego w ramach *Raportu o stanie województwa*,
- **ciągłość i porównywalność danych**:
  - zbudowanie schematów analitycznych zapewniających ciągłość i powtarzalność prowadzonych badań i analiz,
- **optymalizacja wykorzystania narzędzi**:
  - możliwość pracy w układzie sieciowym,
  - większy potencjał analityczny,
  - dostępność wizualizacji wygenerowanych informacji,
  - przejrzysty i prosty sposób generowania i użytkowania danej informacji,
- **kompleksowość przedstawianych danych:**
  - różnorodność sposobu przedstawienia danych, w tym z uwzględnieniem:
    - zróżnicowań przestrzennych,
    - wymiaru terytorialnego,
- **wieloszczeblowość i komplementarność informacji**:
  - zaangażowanie departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie i właściwych samorządowych jednostek oraz podmiotów zewnętrznych dysponujących istotnymi danymi,
- **elastyczność:**
  - przyjęty tryb i zasady działania mają charakter otwarty i elastyczny.

System monitorowania procesów społeczno-gospodarczych oraz wybranych interwencji publicznych w regionie stanowi niezbędny element polityki rozwoju. Cel ten realizowany jest przez ROT WL m.in. poprzez szereg analiz i raportów. Do najważniejszych należą:

- ***Raport Fundusze Europejskie w województwie lubelskim***, który zawiera szczegółowe informacje na temat realizacji wszystkich programów operacyjnych zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju. Dokument ten zawiera podsumowanie z okresu 2007-2013 oraz z okresu 2014-2020, a także szczegółowe informacje dotyczące nowej perspektywy 2021-2027, co umożliwia kontekstowe oraz perspektywiczne spojrzenie na procesy rozwojowe województwa lubelskiego i znaczenie Funduszy Europejskich dla regionu.

- ***System Wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku*** uwzględnia zarówno elementy działań wdrożeniowych, jak i monitoringowych, opartych na cyklicznej sprawozdawczości, którego produktem są konkretne dokumenty i opracowania. Wdrażanie SRWL 2030 wraz z cyklicznym monitorowaniem efektów są procesami prowadzonymi równolegle i stanowią spójne podejście w zakresie wdrażania ustaleń SRWL 2030. Procesem komplementarnym do obu procesów jest coroczne przygotowywanie *Raportów o stanie Województwa Lubelskiego*. Informacje dotyczące stopnia realizacji przedsięwzięć stanowią bardzo ważny element procesów monitorowania SRWL 2030 oraz zadań wykonywanych przez Samorząd Województwa, więc stanowić będą strukturalny element: *Raportu o stanie województwa* oraz *Raportu monitoringowego SRWL 2030*. Także informacje zawarte w Sprawozdaniu z realizacji kierunków działań Samorządu Województwa będą stanowiły ważne źródło danych do *Raportu monitoringowego SRWL*.
- ***Raport o stanie Województwa Lubelskiego*** przedstawia informacje o sposobie realizacji przez Zarząd Województwa Lubelskiego uchwał Sejmiku, przekrojową informację o działalności Samorządu Województwa Lubelskiego, informacje dotyczące dokumentów, na podstawie których prowadzone są polityki rozwojowe i realizowane zadania Samorządu Województwa Lubelskiego. W szczególności dotyczy to regionalnych polityk sektorowych służących realizacji celów strategicznych

województwa. Raport zawiera też dane dotyczące sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, informacje na temat wdrażania programów operacyjnych w regionie, budżetu województwa oraz nadzoru właścicielskiego i sposobu kontroli zadań. W dokumencie wykorzystywane są m.in. dane cząstkowe z *Raportu Fundusze Europejskie w województwie lubelskim*, jak też informacje na temat realizowanych przedsięwzięć flagowych.

- ***Raport monitoringowy SRWL*** zawiera zarówno dane dotyczące przyjętych wskaźników kontekstowych i szczegółowych, wybranych wskaźników dla OSI, jak również informacje na temat realizacji kierunków działań Samorządu Województwa oraz realizowanych przedsięwzięć flagowych. Raport ten przygotowywany jest w cyklu dwuletnim. Do przygotowania raportu wykorzystane są informacje cząstkowe zarówno z *Raportu o stanie Województwa Lubelskiego*, z *Raportu Fundusze Europejskie w województwie lubelskim*, jak też ze *Sprawozdania z realizacji kierunków działań Samorządu Województwa*. Raport wraz z wnioskami i rekomendacjami przedstawiany jest Zarządowi Województwa Lubelskiego, a następnie przedkładany Sejmikowi Województwa Lubelskiego. Monitorowanie jest częścią składową strategii i dostarcza informacji na temat postępów i efektów jej wdrażania oraz spełnia wiele funkcji.

VI. MOŻLIWOŚĆ ROZWOJU ROT WL

Katalog zadań jest **otwarty** i nie wyczerpuje w pełni prac wykonywanych w ramach ROT WL co powoduje, że zakres podejmowanych prac może być w przyszłości poszerzony o pojawiające się zagadnienia dotyczące polityki rozwoju regionu.

W ramach ukształtowanego kręgu współpracy zakłada się także publikacje materiałów, ekspertyz przygotowywanych przez członków ROT.

Potencjalne wzmocnienie finansowe ROT WL, pozwoliłoby na rozszerzenie działalności o specjalistyczne badania, ekspertyzy, przygotowywane przez zewnętrznych ekspertów w odniesieniu do zapotrzebowania Zarządu Województwa, czy Radnych Sejmiku, a także zakup narzędzi analitycznych, wykorzystywanych do kształtowania polityki rozwoju.